

Føroyskur fleirmálaorðalisti

Jeffrei Henriksen, málfrøðingur

Jeffrei Henriksen

Í greinarstubb anum Teldu-týðing, sum stóð í fylgi-blaðnum hjá Sosialinum, Vikuskiftinum, 24.februar, er sagt frá teldutøkari fleir-málaorðabók og at føroyski orðalistin í ESPERANTO-BÓKINI II fór at verða lagdur aftur at henni.

Tað er gjørt, og hetta merkir, at ein og hvør, ið hevur atgongd til Windows og alnetið, nú kann gera sín egna teldutøka føroyska fleirmálaorðalista. Har eru 58 ymisk tungumál at velja ímillum.

Mannagongdin er henda:

Ger fyrst nýggj filusøvn: Ergan\Erg50\Faeroese (stavað beint sol!).

Finn á internetinum http://www.travlang.com/Ergane/download-en.html (stóra E í Ergane!) og tak niður filuna Erg50.zip

”Unzip” (nú ella seinni). – goym filuna í Ergan\ (úr C:\unzipped).

Finn á internetinum http://www.travlang.com/Ergane/vocab.html og tak niður filuna faeroese.zip at goyma (“unzipped”) í Ergan\Erg50\Faeroese.

Til fremmandamálini, ið tú velur tær, gert tú filu-søvn, eins og tú gjørdi til føroyskt, og tekur niður á sama hátt.

Nú kanst tú lata upp Ergane5.0 og velja leitorð-mál From og týðingarmál To, harnæst velja millum Dictionary, Practise, Export og Keyboard config.

Dictionary

Hetta er orðabók, har ið týtt verður úr einum máli í annað.

New word: skriva eitt leitorð og vita, hvussu tað eitur á týðingarmálinum.

Gev gætur! ð verður skrivað við at týrsta á F6; æ = ae; ø = oe; å = aa. – Hetta kann broytast, sí ”Keyboard config” niðari. Ein esperantotýðing stendur tilskilað við reyðum. Undirstrikað orð á summum málum fæst meir at vita um við at klikkja á tey (orðaflokkur, bendingarsnið, orðingardomi).

Vert kann vera at hava í huga, at á esperanto enda navnorð við –o, sagnorð við –i, lýsingarorð við –a og hjáorð við –e. Soleiðis sigur esperantotýðingin tí, ið ikki veit betur og slær inn t.d. føroyska orðið ’koma’, at ensku orðini ’come’, arrive’ og ’appear’ eru sagnorð, men ’arrival’ og ’appearance’ eru navn-orð.

Ger nýggja venjingar-filu við valdum orðum

1.Vel fremmandamálið til leitorðamál og føroyskt til týðingarmál

2. Vel: Dictionary – Open practice file – Skriva filunavn, t.d. enskt1.pra – OK

3. Skriva tað fremmanda orðið, tú vilt hava týtt – Enter – Add – New word – o.s.fr. – Close.

Nýt hesa venjingarfiluna

Vel nú føroyskt til leitorð-mál og fremmandamálið til týðingarmál – Practise – Practice file – Select file – vel filuna – OK – Next word – (vita, um tú veitist) – trýst á inn-knappin (Enter) – Next word – o.s.fr.

2.Vel: Practice.

3. (Um so er, at tilvildar-liga venjingarfilan hevur verið roynd frammanund-an, og tær gomlu rætting-arnar ikki skula koma fyri aftur, vel: Erase errors).

4. Vel: Next word – royn at týða – inn (= Enter) - Next word o.s.fr. (so leingi tú tímir hetta).

5. Vel: Only errors – Next word o.s.fr.

Eisini seinni ber til at venja seg burturav við t.d. teimum orðunum, tú skriv-aði skeivt:

Faeroese – English - Practise – Practice file – Select file – en.pra – OK - (Only errors) - Next word o.s.fr.

Keyboard config.

Lykil til óvanligar bókstav-ir.

Her sæst við at klikkja á ð, at til at skriva henda bók-stavin skalt tú týrsta á F6.

Tú fært kortini eisini nýtt tín vanliga ð-knapp, um tú í Keyboard configuration klikkir á ð, síðan klikkir í Mapped to character/key, finnur og klikkir á ð í ný-framkomnu rullivalmyndini niðriundir, aftur klikkir á kassan oman fyrri rullival-myndina, um hann ikki longu hevur (bláan) lit, síð-an trýstir tú á tann vanliga ð-knappin á telduni, har-næst á innknappin (= Enter) og at enda klikkir tú á Close. – Á sama hátt: æ, ø, å. – Tá ið eg havi skriv-að ý í User dictionary, kemur tað kortini út sum ij – enn; her er sostatt at hava í huga, at møguligt ij í før-oyskum orði stendur fyri ý.

4) Browse: vis leitorða-listan.

Einsnevnum fæst eisini skil á við føroyskum-fremmandum og fremm-andum-føroyskum orðalista (Til ber at hava báðar orða-listarnar opnar á telduni samtíðis!), t.d. føroyskt-enskt: kona = wife, woman. Vita vit ikki munin á ’wife’ og woman’, finna vit hann á enska-føroyska orðalist-anum: wife = ektakona - woman = kvinna, konufólk.

Hesir orðalistarnir eru enn meir og minni ófullkomnir. Men eyðsæð mátti verið, hvat ið kann fáast burturúr, um rættiligir málfrøðingar taka seg saman um at gera teir. Forritið er á sera góðari leið, og tað stendur einum og hvørjum frítt at nýta eft-ir egnum tykki: »Not only does Ergane cost nothing, but the wordlists generated with her are also free of copyright and can be copied, distributed and changed without legal re-strictions. You can use them in any way you like, even for commercial purposes! You also have the right to modify the programme and use it as a basis for developing your own soft-ware. Again, no legal re-strictions are applicable h e r e . ” http://www.travlang.com/Ergane/intro-en.html

Hevur tú fyrst fingið hug-takið inn á føroyska orða-listan, kanst tú eisini finna týðingina á einum og hvørj-um øðrum orðalista, har ið hugtakið finst – ella tú set-ur tað inn á sama hátt eisini har. (Eina tílika User dicti-onary við í løtuni o.u. 500 orðum havi eg sjálvur gjørt mær, og tað stendur einum og hvørjum frítt at fáa hesa filuna, FA00.MDB, at leggja afturat út yvir ta, ið tikin verður niður, og síðan sjálvur økja hana eftir tøryi).

Í esperanto verða summir bókstavir frámerktir við tvíbroddi (circumflex) og ein við boga (breve) uppi-yvir. Tvíbroddur verður skrivaður við Ctrl-c aftan á stavin, bogi á sama hátt við Ctrl-b.

Aðrir møguleikar

Í Dictionary: Letur tú bæði leitorðamál og týðingarmál vera sama mál, kanst tú 1) finna einsnevni (homonym) og samnevni (synonym). Tak t.d. før-oyskt/føroyskt »lag; hetta orðið hevur orðalistin við 4 merkingum (bert 3 merk-ingar passa í hvønn rútin; ta 4. finnur tú við at týrsta á Next page).

2) finna orð við ávisari ending ella byrjanarstøvum (men ikki bæði í sama orði) við at seta stjørnu í staðin fyri stavirnar (nýt stjørnu-knappin millum talknapp-arnar høgrumegin á knappaborðinum); royn t.d. við í føroyskum at skriva *nkur.

Stjørnan kann eisini nýt-ast til aðra viðkæða leiting. Leitar tú t.d. eftir orðinum ’koma’, finnur tú bert fáar týðingar; men leitar tú eftir koma*, fært tú fleiri orð-ingar við orðinum ’koma’ – og nakrar afturat við *koma.

3) seta trant-a fyrri ymisk-ar bókstavir í leitorðinum, t.d. um tú ivast í, um ’nasvist’ hevur /a/ ella /æ/, skriva n@svís*.

Hetta kann eisini vera hent, um leitað verður eftir rímorðum ella bendingar-flokkum, t.d.*ligur.

4) Browse: vis leitorða-listan.

Einsnevnum fæst eisini skil á við føroyskum-fremmandum og fremm-andum-føroyskum orðalista (Til ber at hava báðar orða-listarnar opnar á telduni samtíðis!), t.d. føroyskt-enskt: kona = wife, woman. Vita vit ikki munin á ’wife’ og woman’, finna vit hann á enska-føroyska orðalist-anum: wife = ektakona - woman = kvinna, konufólk.

Hesir orðalistarnir eru enn meir og minni ófullkomnir. Men eyðsæð mátti verið,

hvat ið kann fáast burturúr, um rættiligir málfrøðingar taka seg saman um at gera teir. Forritið er á sera góðari leið, og tað stendur einum og hvørjum frítt at nýta eft-ir egnum tykki: »Not only does Ergane cost nothing, but the wordlists generated with her are also free of copyright and can be copied, distributed and changed without legal re-strictions. You can use them in any way you like, even for commercial purposes! You also have the right to modify the programme and use it as a basis for developing your own soft-ware. Again, no legal re-strictions are applicable h e r e . ” http://www.travlang.com/Ergane/intro-en.html

Eg vil fegin frætta frá teimum, ið royna Ergane við føroyskum sum leit-orða- ella týðingarmáli, hvussu gongur, Jeffr@post.olivant.fo. – Gjørt skal vera vart við, at eg geri hetta av mínum ein-tingum og eri ikki í tænastru hjá øðrum.

Greinarøðin um espe-ranto, m.a. um teldutýðing, finst nú eisini á heimasíð-uni hjá Málstovuni, http://www.fmn.fo

Danskt-italienskt

listastevna føroya 2001

FILMUR

Heri á Rógvi

Hóast undirritaði fekk ein sess á teirri fremstu av teimum fremstu rekkjun-um, so var tað so mikið gott allíkavæl at síggja dogme-filmin, Italiensk for begyn-dere.

Handlingin í filminum fer fram í einum danskum býi. Byurin hevur eitt hotel, har vit hitta ein av høvuðs-persónum, Jørgen Morten-sen. Eisini er eitt stadion, har Halv Finn, sum er ein annar av høvuðspersónun-um starvast á stadionmat-stovuni. Eisini kemur ein nýggjur prestur til býin, og tað er eisini ein av høvuðs-persónunum. Filmurin er bygdur rundanum fimm ymiskar persónar, sum allir hava tað til felags, at teir ganga til italiensk á byrjun-arstíðji.

Persónarnir kenna allir hvønn annan á ymsar aðrar mátar, og filmurin samantvinnur so hesar ymisku lagnurnar, sum allar renna saman, tá ítal-enskt stendur á skránni. Høvuðspersónarnir líkjst allir á nógvum økjum. Eingin av teimum er giftur ella trúlovaður. Øll hava tey roynt at mist onkran, sum stóð teimum sera nær. Eingin av teimum livir nak-að serliga spennandi lív, og eru tey øll uppá hvør sín undirsáttar. Tey ganga tó øll til italienskt.

Tríggjar aðrar konur eru eisini í flokkinum, sum ikki hava tað nógva við søgu-gongðina at gera – uttan tað at tær ganga til italienskt.

Tá lærarin hjá flokkinum doyrt, yvirtekur Halv Finn lærarstarvið, tí tørvur er á at flokkurin heldur áfram við tí italienska, hóast tey bert eru sjeý í flokkinum, og kommunan sigur, at tey skula vera átta.

Sjónleikarnir eru nakrir av teimum bestu sjónleikar-unum í Danmark í løtuni.

Fleiri av leikarunum hava fingið heldur øðrvísi leik-lutir enn tey eru von við.

Millum leikarnar eru Peter Gantzler og Anders W. Berthelsen, sum føroy-ingar kanska kenna úr sv-røðini »Taxa«. Allir sjón-leikarnir spæla ótrúliga væl, og úrslitið er ein lættur dogme-filmur við tungum undirtónum.

Filmurin er deiligja lættur, stuttligur og sera vælspeld-ur. Úrslitið er ein øðrvísi filmur, sum liggur í minn-inum langt eftir tú hevur sæð. Filmurin er ein rom-antiskur kærleiksfilmur, sum tú smakkar langt eftir, at tú hevur sæð. í staðin fyri

sen. Eisini er eitt stadion, har Halv Finn, sum er ein annar av høvuðspersónun-um starvast á stadionmat-stovuni. Eisini kemur ein nýggjur prestur til býin, og tað er eisini ein av høvuðs-persónunum. Filmurin er bygdur rundanum fimm ymiskar persónar, sum allir hava tað til felags, at teir ganga til italiensk á byrjun-arstíðji.

Persónarnir kenna allir hvønn annan á ymsar aðrar mátar, og filmurin samantvinnur so hesar ymisku lagnurnar, sum allar renna saman, tá ítal-enskt stendur á skránni. Høvuðspersónarnir líkjst allir á nógvum økjum. Eingin av teimum er giftur ella trúlovaður. Øll hava tey roynt at mist onkran, sum stóð teimum sera nær. Eingin av teimum livir nak-að serliga spennandi lív, og eru tey øll uppá hvør sín undirsáttar. Tey ganga tó øll til italienskt.

Tríggjar aðrar konur eru eisini í flokkinum, sum ikki hava tað nógva við søgu-gongðina at gera – uttan tað at tær ganga til italienskt.

Tá lærarin hjá flokkinum doyrt, yvirtekur Halv Finn lærarstarvið, tí tørvur er á at flokkurin heldur áfram við tí italienska, hóast tey bert eru sjeý í flokkinum, og kommunan sigur, at tey skula vera átta.

Sjónleikarnir eru nakrir av teimum bestu sjónleikar-unum í Danmark í løtuni. Fleiri av leikarunum hava fingið heldur øðrvísi leik-lutir enn tey eru von við. Millum leikarnar eru Peter Gantzler og Anders W. Berthelsen, sum føroy-ingar kanska kenna úr sv-røðini »Taxa«. Allir sjón-leikarnir spæla ótrúliga væl, og úrslitið er ein lættur dogme-filmur við tungum undirtónum.

Filmurin er deiligja lættur, stuttligur og sera vælspeld-ur. Úrslitið er ein øðrvísi filmur, sum liggur í minn-inum langt eftir tú hevur sæð. Filmurin er ein rom-antiskur kærleiksfilmur, sum tú smakkar langt eftir, at tú hevur sæð. í staðin fyri

sen. Eisini er eitt stadion, har Halv Finn, sum er ein annar av høvuðspersónun-um starvast á stadionmat-stovuni. Eisini kemur ein nýggjur prestur til býin, og tað er eisini ein av høvuðs-persónunum. Filmurin er bygdur rundanum fimm ymiskar persónar, sum allir hava tað til felags, at teir ganga til italiensk á byrjun-arstíðji.

Persónarnir kenna allir hvønn annan á ymsar aðrar mátar, og filmurin samantvinnur so hesar ymisku lagnurnar, sum allar renna saman, tá ítal-enskt stendur á skránni. Høvuðspersónarnir líkjst allir á nógvum økjum. Eingin av teimum er giftur ella trúlovaður. Øll hava tey roynt at mist onkran, sum stóð teimum sera nær. Eingin av teimum livir nak-að serliga spennandi lív, og eru tey øll uppá hvør sín undirsáttar. Tey ganga tó øll til italienskt.

Tríggjar aðrar konur eru eisini í flokkinum, sum ikki hava tað nógva við søgu-gongðina at gera – uttan tað at tær ganga til italienskt.

Tá lærarin hjá flokkinum doyrt, yvirtekur Halv Finn lærarstarvið, tí tørvur er á at flokkurin heldur áfram við tí italienska, hóast tey bert eru sjeý í flokkinum, og kommunan sigur, at tey skula vera átta.

Sjónleikarnir eru nakrir av teimum bestu sjónleikar-unum í Danmark í løtuni. Fleiri av leikarunum hava fingið heldur øðrvísi leik-lutir enn tey eru von við. Millum leikarnar eru Peter Gantzler og Anders W. Berthelsen, sum føroy-ingar kanska kenna úr sv-røðini »Taxa«. Allir sjón-leikarnir spæla ótrúliga væl, og úrslitið er ein lættur dogme-filmur við tungum undirtónum.

Filmurin er deiligja lættur, stuttligur og sera vælspeld-ur. Úrslitið er ein øðrvísi filmur, sum liggur í minn-inum langt eftir tú hevur sæð. Filmurin er ein rom-antiskur kærleiksfilmur, sum tú smakkar langt eftir, at tú hevur sæð. í staðin fyri

At siga frá søgugongdini í filminum er eitt sindur inn-viklað, tí hvør av høvuðs-persónum hevur sína søgu at siga frá, og tað heldur samantvinnaða eindin, sum ger filmin so sera spenn-andi.

Hví filmurin akkurát er gjørdur sum ein dogme-filmur er kanska ikki so lætt at vita, men tá tú so fer at hugsa um, hvussu ótrú-liga vánaligur hesin filmur-in hevði verið, um hann varð gjørdur í Hollywood, so gevur alt knappliga meining.

Filmurin er deiligja lættur, stuttligur og sera vælspeld-ur. Úrslitið er ein øðrvísi filmur, sum liggur í minn-inum langt eftir tú hevur sæð. Filmurin er ein rom-antiskur kærleiksfilmur, sum tú smakkar langt eftir, at tú hevur sæð. í staðin fyri

Roskilde Harmoniorkestur konsert í Vesturkirkjuni

TÓNLEIKUR

Roskilde Harmonior-kestur, sum er eitt skúla-, og ungdómsorkestur undir musikkskúlanum hjá Roskilde Kommunu hevur konsert í Vestur-kirkjuni í morgin, sunnu-dagin kl. 20.00.

Orkestrið byrjaði sum skúlaorkestur á Sgt. Jør-gens Skúla í Roskilde í 1963 og var byrjanin til Roskilde Musikkskúla, sum byrjaði í 1968. Ros-kilde Harmoniorkester er eitt blásiorkester við træ- og messingblásarum um-framt slagtoy.

Skráin hjá orkestrinum røkkur frá renaissensu-tónleiki til kirkjubruk, umskipað klassisk verk, upprunaligan harmoni-orkesturtónleik, tilpass-aðan jazz og til níggarri rytmiskan tónleik.

Orkestrið byrjaði at ferðast, tá tey í 1997 vitj-aðu vinarbýin hjá Ros-kilde í Íslandi, sum er Ísafjörður.

at sita og lesa og skriva um filmin, so burdi heldur ver-ið farið at hugt eftir honum, tí hann er veruliga góður, hóast hann kemur út sum videofilmur um stutta tíð.